

Englands historie. Forfatteren har disponeret sin fremstilling som en slags mellemting mellem Clark og Ogg: Den første fjerdedel anvendes til en udsigt over det 17. årh. i almindelighed: økonomisk, politisk og kulturelt. Fremstillingen bringer i og for sig ikke noget nyt frem, men samler Clark, C. J. Friedrich: *The Age of the Baroque* og F. L. Nussbaum: *The Triumph of Science and Reason* på en kort og overskuelig måde. Afsnittet er vanskeligt at indlære men giver en god introduktion.

Dernæst følger en oversigt over 30-årskrigen, kortfattet (32 sider) og fornuftigt opdelt. Resten af stoffet er samlet i 8 hovedafsnit, stort set kronologisk ordnet. Ulempen herved – det at f.eks. Frankrigs eller Nederlandenes historie kommer til at stå i forskellige kapitler – søger forfatteren at råde bod på ved flittig brug af krydshenvisninger. I den del af bogen ligger hovedvægten på den politiske historie i gammeldags forstand, og fremstillingen støttes af 21 kort der er indsat i teksten. Skildringen af den politiske historie er klar og velskrevet men viste i brugen den svaghed, at de studerende ikke blev opmærksom på de kontroversielle punkter.

Forfatterens i og for sig priselige bestræbelse på at give et sammenhængende billede af sit emne gør i virkeligheden bogen vanskelig at anvende som lærebog. Det viser sig tydeligt f.eks. i skildringen af 30-årskrigen, af Richelieu, af Ludvig d. 14., af den svenske udenrigspolitik. Det er for glat, for problemfrit. Ikke sådan forstået at bogen er kedelig – det er den ikke, tværtimod – men den inspirerer ikke sin læser til en dybere indtrængen i de emner den lægger frem.

SØREN MØRCH

KRISTIAN MOEN: *Kongsberg Sølvverk 1623–1957*. Oslo, Universitetsforlaget, 1967. 482 s. Ill. 48 no. kr.

Bjergværksdriften har sit eget, ingenlunde upåagtede kapitel i norsk historie. I tiåret for Kongsberg sølvværks nedlæggelse har lektor Kristian Moen forøget litteraturen med en omfangsrig skildring af Kongsbergs historie fra det opsigtsvækkende sølvfund i 1623, som befolkningen forgæves søgte at hemmeligholde, til driftens ophør 1957. Indgående studier har sat forfatteren i stand til at give en rig fylde af oplysninger, og selv om han i forordet erklærer, at en stærk beskæring af stoffet har været nødvendig, vil man næppe med rimelighed kunne forlange mere, end der er ydet. Driftens historie og arbejdernes vilkår bliver grundigt behandlet. Forfatterens kærlighed til det lille giver sammen med den åbenbart bevidst lokalhistoriske afgrænsning bogen en egen styrke, hvortil også det udmærkede billedmateriale bidrager. Prisen herfor er en vis snæverhed. Forfatteren er samler og fortæller, men ikke meget reflekterende; det kunne, for at nævne et enkelt eksempel, have været af interesse at få at vide, hvormeget værkets bidrag til »krigskassen« (s. 84 f.) under Store nordiske krig betød for de dansk-norske statsfinanser som helhed. Selv om dansk-norsk og norsk righeds historie ikke er forfatterens anliggende, kan den almentinteresserede dog også drage nytte af hans arbejde. Oplysningerne om kongerne Christian IV.s og Frederik III.s forhold til værket og om øvrighedens forhold til røret blandt

arbejderne kan således fremhæves. Benyttelsen vanskeliggøres desværre ved, at redegørelsen for kilder og litteratur er ubehjælpelig, og især ved at registeret er meget mangelfuldt.

JOHAN JØRGENSEN

Report on the Manuscripts of the Right Honourable Viscount de l'Isle, V.C., preserved at Penshurst Place, Kent. De l'Isle and Dudley Manuscripts. Volume VI. Sidney Papers, 1626-1698. Edited, with an Introduction, by G. DYNALLT OWEN. Historical Manuscripts Commission Ser. 77. London, Her Majesty's Stationery Office, 1966. xxix + 769 s. 1 planche. 10 £.

Med det nu udkomne 6. bind har Historical Manuscripts Commission afsluttet udgivelsen af det på Penshurst Place i Kent beroende arkivmateriale, for såvidt det skønnedes betydningsfuldt nok for trykning. Kommissionen havde tidligt – i sin 3. report, trykt 1872, s. 227-33 – omtalt dette værdifulde arkiv, hvoraf Arthur Collins allerede 1746 havde udgivet et udvalg, suppleret 1825 af Blencowe med en ny samling. Disse ældre udgaver peger allerede på det værdifulde materiale, de af familien Sidney efterlodte papirer; men der er iøvrigt på Penshurst Place også en stor samling middelalderdokumenter (registreret i udgavens 1. bd.).

Sir William Sidney fik Penshurst 1552 af Edward VI. Med hans søn Sir Henry Sidney og dennes sønner Sir Philip Sidney og Sir Robert, sen. 1. Earl of Leicester kommer familien frem i første række i politik; sidstnævnte førte en omfattende korrespondance, og hans søn Robert, fra 1626 2. Earl of Leicester var også meget skrivende: officielle depecher vekslede med breve til familien, indimellem førtes dagbøger; meget af dette og en tilsvarende modgående korrespondance samledes på Penshurst Place, men dog langt fra alt. Algernon Sidney, kendt fra diplomatiske forhandlinger i Danmark 1659-60, var søn af den 2. Earl of Leicester; Sir Algernon omtales hyppigt i 6. bd., men uden forbindelse med hans danske engagement (se herom Collins' udgave). Det er faderens efterladte papirer, der fylder det meste af bd. 6, hvori der utvivlsomt er meget værdifuldt stof til belysning af engelsk politik og kulturhistorie. Udenrigspolitisk samler materialet sig om Leicesters ambassade 1632 til Danmark og 1636-41 til Frankrig.

Af særlig interesse er her efterretningerne om hans besøg i Danmark (han mødte Christian IV i Rendsborg og kom ikke længere nord på end Husum). Leicester førte en dagbog, der aftrykkes s. 12-38 efter en ikke fuldstændigt bevaret original; særligt uheldig er en lakune på 4 sider midt i dagbogen, omfattende dagene 9.-15. oktober (se s. 23), desuden mangler begyndelsen og afslutningen (s. 38). Beretningen er velkendt herhjemme (se Har. Ilsoe: Udlændinges rejser i Danmark indtil år 1700, s. 43) og aftrykt 1843 af P. W. Becker i dansk oversættelse i Danske Magazin 3. rk. I efter en afskrift, som Thorkelin havde hjembragt fra London. Det er naturligvis vigtigt, at denne gamle oversættelse, der i hvert fald også har den store lakune midt i, nu kan afløses af en udgave i originalsproget, så meget mere som der i den danske oversættelse forekommer udeladelser af partier, der har syntes uvæsentlige, og iøvrigt nogle tryk- eller læsefejl, som når det i overs. om Paul (d.v. s. Palle Axelsen) Rosen-